

Säkerhetspolitiskt linjetal

Ulf Kristerssons tal vid Försvarshögskolan den
6 april 2022

Det talade ordet gäller

Sedan tidig morgon den 24 februari, har många sökt efter ord eller begrepp, som beskriver det nya läge som råder efter Rysslands invasion mot Ukraina.

Mest olycksbådande var den bulgariske statsvetaren Ivan Krastev, som sa att vi över en natt gick från "efterkrigstid" till "förkrigstid".

Slagfärdigt, förstås. Men också en ton av ofråkomlighet som jag tror leder tanken fel.

Snarare befinner vi oss i det som Peter Englund kallade för en "stjärnstund": ett skeende som på djupet kommer att definiera vår tid, men där utfallet mellan helt olika framtider fortfarande står och väger.

Vilka beslut som fattas nu spelar roll. Inget är ödesbestämt. Historien tog inte slut 1989, som Francis Fukuyama och många fler fick erfara. Och historien är inte slut nu. Inget måste leda till katastrof. Men inget blir heller bra av sig själv – inte ens för Sverige.

Tillåter västvärlden Putin att vinna det här kriget har vi inte bara accepterat att makt går före rätt, att han tilläts förintä en ung demokrati. Han kastar oss dessutom rakt in i ett nytt kallt krig, kanske för generationer framåt.

Att backa in i framtiden är alltså ett tänkbart scenario. Att det nu är slut på det som en del kallar Europas "holiday from history".

Men låt oss arbeta för ett helt annat utfall, där Rysslands misslyckande blir demokratiernas framgång, och en historisk läxa för fler auktoritära stater med ambition att dominera andra. Där Väst återupptäcker

sig själv, sitt syfte och sin identitet - och där Nato, EU och USA än en gång arbetar sida vid sida. Där vårt stöd till Ukrainas rätt att välja sin egen framtid, också blir startpunkten för ett förnyat försvar av den regelstyrda säkerhetspolitiska ordningen, där den svages rätt tvärtom skyddas mot den starkes makt.

Sedan slutet på andra världskriget har frihetens idéer vunnit makalösa segrar. Mer demokrati, mer välstånd, mer internationellt samarbete.

Men nu mobiliserar den andra sidan. Den militära upprustningen i både Kina och Ryssland, ger en allt tydligare bild av en ny och mer hotfull global säkerhetsmiljö. Främst i deras egna närområden, men i förlängningen i hela Europa och Sydostasien.

Förra veckan besökte Rysslands utrikesminister Lavrov Kina för att tala om den nya världsordning av intressesfärer som Ryssland och Kina ser framför sig - som ett alternativ till den liberala och demokratiska. Den gamla kinesiska devisen "dölj din styrka och bida din tid" styr inte längre Kinas utrikespolitik.

Ekonomiskt sett är Ryssland en övermilitariserad dvärg. Ni kan antagligen inte nämna någon enda rysk produkt bortom råvaror, som resten av världen vill ha. I Kina är det annorlunda. Världens näst största ekonomi. Den kinesiska östkusten dominerar tillsammans med den amerikanska västkusten världens samlade tech-industri. De må spionera och stjäla IP-rättigheter, men de är också makalöst duktiga.

Kina har blivit världens första riktigt framgångsrika diktatur. Det är inte väst

Det talade ordet gäller

som nu riskerar att de-coupla från Kina, det är Kina som inte vill vara en del av oss.

Denna allians av ideologiska konkurrenter vill skapa ett eget alternativ till en världsordning byggd på individers rättigheter, snarare än på staters intressen.

För första gången sedan kalla kriget finns ett tydligt vi, och ett lika tydligt dom.

Av detta drar jag två slutsatser: När diktaturer trappar upp konflikten mot oss, måste även vårt svar bli mer beslutsamt. Sverige måste göra som bland andra Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Belgien, Polen och de baltiska länderna - och utvisa alla de påstådda diplomater som i själva verket är ryska underrättelseofficerare. Det går: Säpo vet vilka de är. Det är obegripligt att regeringen bara utvisar tre, när vi vet att de är fler.

Den andra slutsatsen gäller den säkerhetspolitiska linje som Sverige har haft sedan andra världskriget. Efter invasionen finns ingen tredje väg kvar att välja: Sverige ska gå med i Nato.

***

Det bör ske tillsammans med Finland, helst i mycket bred blocköverskridande enighet, och med sikte på en ansökan till Nato-toppmötet i Madrid, i slutet av juni.

Regeringen borde fatta det historiska beslutet om en samtidig ansökan med den finska, och redan nu förankra Sveriges medlemskap internationellt. Vill regeringen att även själva beslutet om en Nato-ansökan – likt beslutet att skicka vapen till Ukraina – ska förankras i ett riksdagsbeslut, så bör det ske senast i

mitten av juni. Det vore ett naturligt sätt att tydligt markera det breda politiska stödet för en helt ny säkerhetspolitisk doktrin.

Finland ligger före oss, men jag jobbar för att Sverige ska komma ifatt. Att även vi ska analysera noga, men snabbt. Och transparent, som i Finland.

Nu i eftermiddag träffar jag min finska partiledarkollega Petteri Orpo för ett första möte i den gemensamma arbetsgrupp som vi har bildat för att kvalitetssäkra och samordna en medlemskapsprocess. Målet är att stärka både koordinering och förståelse mellan våra länder i de säkerhetspolitiska överläggningar som nu pågår. Vi samordnar oss i det arbetet nära med våra danska, norska och isländska kollegor, som redan är med i Nato. Och vi pratar med andra Natoländer.

Redan idag vet världen - inte minst Ryssland – att vi tillhör väst. Vi har skickat vapen till Ukraina. Hela vår försvarsplanering bygger på en förhoppning att Nato ska komma till vår hjälp vid händelse av krig. Anpassningen till Natostandard gör att en anslutning kan ske snabbt och sömlöst för våra militära styrkor.

Men innan vi är där, har vi inga försvarsgarantier.

Och det är ju själva syftet med Hultqvistdoktrinen om militär allianslöshet. Att vi medvetet avstår från att ge – och därmed från att få – försvarsgarantier från andra. Och istället lever på hoppet om oförberedd militär hjälp. Det är i bokstavig mening en svensk osäkerhetspolitik.

Eftersom det råder viss förvirring om Sveriges nuvarande linje och därmed om

Det talade ordet gäller

Sverige i Nato, så måste några påståenden skärskådas.

För det första, att en ansökan skulle vara "destabiliserande" för vår region - eller att ett svenskt Nato-medlemskap skulle förvärra situationen i Ukraina. Det senare faller på sin egen orimlighet, men även det första saknar täckning. Medlemskapets krigsavhållande funktion är både det mest underskattade, och det starkaste, argumentet för en snabb process.

Ingen vet - men många oroar sig för - vem som ska efterträda Joe Biden som USA:s nästa president. Även jag. Men de nära militära banden mellan Sverige och USA, gör oss alltså tvärtom mer beroende av intresset och omdömet hos den individ som sitter i Vita huset, så länge vår relation är bilateral. Ensidigt beroende av USA är en rest från neutralitetspolitikens hemlighetsmakeri. Nato är transparent och fördragsbundet.

Slutligen sägs det ibland att vi inte behöver Nato, eftersom vi är med i EU, och tror på FN. Men ett Nato-medlemskap skulle snarare förstärka de europeiska banden. Och när FN behövs för global diplomati, så är det också just där motståndaren sitter på veto.

Det är alltså inte en fråga om antingen eller, utan om både och. När det gäller samarbete kring hybridhot eller att bekämpa internationell terrorism - då är EU en central säkerhetsleverantör.

Men när det yttre hotet kommer från ett land med kärnvapen - då är det Nato, och bara Nato, man vänder sig till. Fråga våra baltiska grannar.

***

Sverige måste nu förbereda sig för det värsta, men också ta fasta på det bästa, som den här krisen har fört med sig. En krisinsikt, om att vi nu på allvar måste stärka vår inre och yttre säkerhet. En förutsättning för att vi ska accepteras som riktiga Nato-medlemmar är att vi kan trovärdiggöra både vår vilja, och vår förmåga att försvara oss själva. Långsiktigt, och under konflikt.

Men det är inte för den uppgiften som svensk försvars- och säkerhetspolitik har utformats de senaste decennierna. Varje försvarsbudget, och snart sagt varje beslut om inriktningen för den svenska säkerhetspolitiken, har utgått från en hoppfull ögonblicksbild av rådande läge.

Det går inte längre.

Det är helt uppenbart att vår motståndskraft har försvagats av en rad beslut som var olyckliga redan under fredstid, och som är rent farliga nu.

Wilhelm Agrell som är professor i underrättelseanalys, skrev nyligen en artikel om varför debatten är så låst. Han beskrev den historiska striden om svensk säkerhetspolitik som kantad av "häxbränningar" av personer som vågade ifrågasätta den svenska neutraliteten.

"När Natofrågan efter mer än ett kvarts sekel på allvar tränger sig på finns dessa förnekanden och förträngningsmekanismer kvar som ett slags säkerhetspolitiska muskelminnen", påpekade Agrell.

Det är dags att göra upp med de reflexerna. Inte i hastigt mod, men metodiskt och beslutsamt. Som i Finland. Det krävs ett paradigmskifte i svensk säkerhetspolitik.

Det talade ordet gäller

För det första: Principen om statens kärnuppgifter

Illusionen om den eviga freden gjorde sannolikhetslära till säkerhetspolitikens styråra. Frågan blev: Hur sannolikt är det att Sverige invaderas, att vårt territorium utsätts för direkt militärt angrepp?

Begreppet "krig" föll nästan bort ur den säkerhetspolitiska vokabulären och ersattes med vidgade säkerhetsbegrepp. Där krävdes holistiska perspektiv och samlade grepp om allt från terrorismen och den organiserade brottsligheten, klimathotet och miljöolyckorna till de ekonomiska kriserna, migrationsströmmarna och de mänskliga rättigheterna. Men att erkänna komplexiteten i vår tids risker, får inte leda till att säkerhetspolitik handlar om allt, utom krig.

Den andra konsekvensen var att försvaret av det nationella territoriet utan några omfattande protester kunde monteras ner och riktas bort från sin kärnuppgift.

Tron på den fredliga framtiden efter Sovjetunionens sammanbrott hade en förblindade effekt på många beslutsfattare, inte minst manifesterat i den systematiska underskattningen av det ryska hotet. Hade kärnstatsprincipen tillämpats då, skulle den svenska staten stått starkare idag.

De dramatiska neddragningarna av Sveriges militära förmåga gjordes under socialdemokratiska regeringar i försvarsbesluten 1996, 2000 och 2004. Men även borgerliga regeringar borde ha vetat bättre i regeringsställning. Framför allt borde upprustningen av försvaret ha startat direkt efter den ryska invasionen av Georgien 2008. De gångna två

mandatperioderna är det Moderaterna som har samlat en majoritet i försvarsberedningen, och sett till att försvarsanslagen har höjts rejält. De besluten har fattats trots Peter Hultqvist, inte tack vare.

För det andra: Närhetsprincipen

Jag och mitt parti tror på internationellt samarbete, på multilateralt samarbete och på det transatlantiska samarbetet. Men vi har också alltid förstått skillnaden mellan vårt ansvar för det nära och det som är fjärran. Värderingsmässigt och geografiskt.

Det är ingen slump att man talar om *likasinnade* stater i utrikespolitiken och det diplomatiska arbetet.

Vi har en grundläggande gemenskap med och ett större ansvar för vårt närområde – både av altruistiska skäl och av rent egenintresse. Det visar sig till exempel i att vårt ansvar för människor som flyr från krig och förtryck är särskilt stort i vårt eget närområde och helt oavvisligt i relation till våra grannländer.

Men inte bara det. Vi har också en större strategisk relevans och ett tydligare operativt mervärde som aktör i vårt närområde – inte minst i försvarssammanhang.

I min vision om Sverige som riktig Nato-medlem, gläds vi inte bara över de försvarsgarantier som vi idag saknar. I min vision om Natomedlemskap har Sverige också ett större syfte, att bidra till fred och säkerhet, inte bara för oss själva, utan även för andra. Tillsammans med andra.

Den dag Sverige blir medlem i den fria världens försvarsallians går vi från att vara en singelspelare till att bli en lagspelare,

Det talade ordet gäller

tillsammans med alla våra nordisk-baltiska grannar. Vår ställning i Nato kommer bedömas utifrån vår förmåga att möta utmaningar i vårt omedelbara närområde.

För det tredje: Solidaritetsprincipen

Solidaritetsförklaringen är sedan 2009 en del i den svenska säkerhetspolitiska linjen. Om det råder politisk enighet. Men hur ska den praktiseras? Om det finns olika uppfattningar.

Den tidigare försvarsministern Sten Tolgfors uppmärksammade nyligen att regeringens redovisning av Sveriges säkerhetspolitiska linje finns i inte mindre än ett halvduzin varianter sedan 2014. Vid flera tillfällen har solidaritetsförklaringen inte ens varit med.

Av det kan jag inte dra någon annan slutsats än att den nuvarande tolkningen av solidaritetsprincipen behöver preciseras.

Efter årtal av slingrande kring den praktiska innebörden av EU:s artikel 42:7 har Socialdemokraterna nu börjat skriva brev till EU för att påminna om att artikeln faktiskt finns. Det kan inte vara vår säkerhetspolitiska huvudstrategi.

För solidaritet kräver ömsesidighet. En beredskap till egen investering, eget risktagande, egen insats, om man förväntar sig solidaritet från andra.

***

Vid ett maktskifte kommer vi se till att staten är rustad och organiserad för att leverera på sina kärnuppgifter. Låt mig ge några konkreta exempel på vad det skulle innebära på säkerhetspolitikens område.

Mest brådskande är en kraftig upprustning av totalförsvaret – på bredden och på djupet, i ambitionsnivå och resurser, både militärt och civilt.

Ryssland är den dimensionerande faktorn för svenskt försvar, men det finns många skäl att stärka både det militära och civila försvaret. Vi är glada över att regeringen till slut accepterade vårt krav att tillföra nästan 3 miljarder extra redan i årets budget, för att fylla de luckor i ammunition och fordon som ÖB har pekat på. Men också för fler soldater och sjömän i beredskap.

Den upprustning som vi nu påbörjar, kommer som ÖB säger kräva "okonventionella metoder". Jag är öppen för det.

Moderaterna kräver också och kommer försöka samla majoritet för att försvarsanslaget ska upp till Nato-standard på 2 procent av BNP – till 2025, inte till ett oklart år på 30-talet.

Det krävs även en digital upprustning för att vara effektiv i modern krigföring. Och ett omfattande samarbete mellan stat och näringsliv i frågor om teknisk innovation, inte minst inom AI. Samt rejäla satsningar på forskning som verkligen gagnar totalförsvaret.

Efter ett moderat initiativ är ett nytt nationellt cybersäkerhetscentrum under uppbyggnad. Ambitionen är att samla och samordna all nödvändig kompetens för att möta ett växande hybridhot. Det är utmärkt.

Men brist på politisk vilja och riktning har gjort ansvaret splittrat på olika myndigheter. Inte mindre än sju

Det talade ordet gäller

samverkande myndigheter ska gemensamt förhandla sig fram till en minsta gemensamma nämnare i utformningen av ett operativt cybercentrum. Det är fullkomligt orimligt. Här om veckan var jag i London och träffade dem som byggde upp National Cyber Security Center, inom ramen för GCHQ. Och de började redan 2003...

Moderaterna vill ge Försvarets radioanstalt huvudansvaret för detta nya center, eftersom FRA har möjligheter att kombinera signalspaning och informationssäkerhetsarbete vilket är avgörande för att kunna identifiera de avancerade statsanknade cyberattacker.

Vi vill också se ett djupt och strukturerat samarbete med näringslivet på detta område, framförallt med de företag som är engagerade i säkerhetskänslig verksamhet eller samhällsviktiga sektorer.

Krisledningsförmåga måste vara varje regerings kärnkompetens, oavsett om det gäller en pandemi, cyberattack, utländsk påverkanskampanj eller ett fysiskt angrepp. Men den centrala krisledningsförmågan har varit ett problem vid i princip alla större kriser de senaste decennierna. Vid ett angrepp får allra minst regeringen sväva i osäkerhet om vem som leder landet. Då måste den nationella krisledningen fungera.

Det är ett skäl till att jag kommer att inrätta ett helt nytt nationellt säkerhetsråd under regeringen, vars operativa arbete leds av en nationell säkerhetsrådgivare med säte i statsrådsberedningen. Även här finns flera utmärkta internationella förebilder.

Att se till att staten klarar det som bara staten måste klara, är en självklar utgångspunkt. Men lika viktig är insikten att Sveriges intressen är större än enbart den svenska staten.

Nästa år är det dags för Sverige att hålla i EU:s ordförandeklubba. Även den agendan har förändrats av kriget.

Före kriget mot Ukraina fanns ett europeiskt block som ville utveckla "strategisk autonomi", där EU skulle ha ökad självförsörjning men minskat beroende av Kina och USA. Och det fanns ett annat och mer marknadsliberalt block som såg detta som illa dold protektionism.

Den skilljelinjen är inte uttraderad, men har blivit mindre svartvit. Inte så att vi slutar förstå värdet av frihandel förstås, men det är skillnad på att fördjupa handelsrelationer med USA eller Taiwan, och att göra sig ensidigt beroende av rysk gas eller kinesiska halvledare. Och det är skillnad på att vilja förbjuda import - och att eftersträva lika spelregler.

År efter år har vi krävt reciprocitet kring marknadstillträde och regelefterlevnad, när Kina har välkomnats in i världsekonomin. Och år efter år har de brutit mot reglerna. Kina kommer aldrig under nuvarande ledning respektera grundläggande villkor för vår ekonomiska öppenhet.

Sverige och EU:s övriga medlemsstater behöver konkreta verktyg för att granska utländska direktinvesteringar och bedöma de risker som finns i kinesisk teknik i säkerhetskänslig infrastruktur. I många fall bör samarbete och investeringar välkomnas. I andra fall krävs kontroll för att säkra handlingsfrihet och integritet. En bra tumregel är denna: får vi göra det i Kina så

Det talade ordet gäller

kan de få göra det hos oss. Om inte, så – just det – nej.

Satsningarna på alternativa energislag efter Sveriges beslut att avveckla kärnkraften har skapat stort internationellt intresse, bland annat från Kina. Det statsägda China General Nuclear Powergroup är idag via ett dotterbolag delägare i sex svenska vindkraftparker.

Det här leder mig till två slutsatser. Energisäkerhet måste uppvärderas i den nationella energipolitiken och energiförsörjningsfrågorna integreras i den samlade säkerhetspolitiken. Leveranssäkerhet och tillgång i händelse av kris och krig bör omedelbart förtydligas i de statliga energibolagens ägardirektiv.

För det andra: aktörer som är olämpliga ur säkerhetssynpunkt ska naturligtvis inte få kritiskt inflytande över svensk energiproduktion. Och det gäller förstås även andra viktiga branscher. Kina och Ryssland har visat intresse för vital infrastruktur som hamnar, järnvägar och undervattenskablar. Här måste det kommunala självstyret underordna sig det nationella säkerhetsintresset.

***

Samhällen med inrikes repression tar ofta till yttre aggression. Därför måste säkerhetspolitiken alltid värna vår egen demokratis motståndskraft.

Det går nog inte att överskatta vikten av det nya amerikanska engagemanget i det transatlantiska försvaret för Ukraina. Eller Bidens klarspråk. När vi saknade USA:s röst i världen som mest så fick vi höra den!

Men låt oss vara ärliga: Kinas utveckling som konkurrent till USA är inte bruten. För

femte året i rad är antalet länder som utvecklas i auktoritär riktning fem gånger fler än de som rör sig i demokratisk riktning.

Lika oroväckande är globala opinionsmätningar som visar att tilliten och framtidstron minskar i fria samhällen – också relativt länder som Kina. Det påminner oss om en viktig sak: demokratiska ideal räcker inte: våra samhällen måste också visa sig vara långsiktigt framgångsrika – i praktiken.

Till sist:

Jag tar fasta på det som är kärnfriskt: Det är fantastiskt att se tillströmningen till hemvärnet, och alla som nu vill göra värnplikten. En frisk vind blåser in i vår grälsjuka och ibland lite uppgivna samhällsdebatt. Jag ser det många har blivit varse: Sverige är värt att försvara!

Mina och hustruns yngsta döttrar fyller snart 19. Den 8 juni tar de studenten. Den 8 augusti rycker de in - Signe till trängregementet i Skövde och Ellen till mitt eget gamla förband Ledningsregementet i Enköping. Inför mönstringen försökte jag inta en låg profil - för det är ju inte helt självklart att en pappas enorma entusiasm över värnplikten, automatiskt ökar döttrarnas egen...

Men de senaste veckorna har middags- och frukostsamtalen hemma hos fått en ny ton. Vi pratar rätt ofta om vad som händer i Sverige och utomlands, men plötsligt – med invasionen och med värnplikten - så förenas den stora världen där ute, med den lilla världen här hemma, rakt in i våra tjejjers liv. Inte alls rädsla, men lite sammanbitet.

Det talade ordet gäller

Vi som har varit med om stor dramatik förut, har ett ansvar. Inte vålla oro eller panik, tvärtom ingjuta mod och beslutsamhet. Men också lyssna, svara på frågor och tala allvar om att det finns gott och ont i världen. Och varför man ska slåss för det som är rätt. Även när man precis har tagit studenten, och trodde att man mest skulle ut på ett års äventyr i uniform.

Tack.